

Erik Matzen,
Strandgade 84, 2,
1401 – K.

24. januar 2024.

Anmeldelse af bogen "LARS ROHDE – Økonomen der forandrede Danmark", af Svend Aagaard Nielsen, Forlaget Underskoven.

LARS ROHDE AFSLØRER NYHED

OM FINANSKRISEN 2008

Det er en rigtig god bog, som ATP's tidligere informationschef Svend Aagaard Nielsen har skrevet om den tidligere ATP-direktør og nationalbankdirektør Lars Rohde, hans tidligere chef. Oven i købet serverer bogen en gedigen nyhed, som indtil nu er gået mediernes opmærksomhed forbi: Forklaringen på hvorfor Nationalbanken endda i tre omgange blev tvunget til midt under finanskrisen i efteråret 2008 at udstede og sælge 30-årige statsobligationer for at kunne leve op til den aftale, som den selv kort forinden havde indgået med Finansministeriet og ATP (Arbejdsmarkedets Tillægspension) og til hvilken pris.

Forklaringen er, at Nationalbanken simpelthen modarbejdede og saboterede den indgåede aftale ved i første omgang at sælge næsten alle statsobligationerne til alle andre end ATP med den konsekvens, at ATP ikke fik det ud af aftalen, som kort forinden var blevet – aftalt. Det fik så den konsekvens, at det blev betydeligt dyrere for staten og skatteyderne – 37,2 mia. kr. (milliarder) dyrere, har Rigsrevisionen senere regnet sig frem til.

Nationalbanken vil sikkert forsvare sig med, at et ensidigt salg til ATP ville være i strid med EU's konkurrenceregler. Hertil er at sige, at obligationssalget var en del af en større aftale mellem de tre parter, og at Danmark på det tidspunkt var tæt på den økonomiske afgrunds rand i efteråret 2008 og derfor befandt sig i en juridisk nødrethssituation, der sprænger alle EU-direktiver.

Husk på, at vi befandt os i en situation, hvor landets allerstørste finanskoncern, Danske Bank, sammen med andre finansinstitutter var tæt på en konkurs.

Som følge af en fuldstændig forrykt økonomisk politik fra Anders Foghs regeringers side op gennem nullerne og en fuldstændig uacceptabel passivitet fra ministres og topembedsmænds side til bankernes voldsomme gældsætning til udlandet i samme periode, var dansk økonomi i september 2008 kommet ud i en forfærdelig situation.

Da Lehman Brothers i New York gik konkurs 15. september 2008, frøs de internationale finansmarkeder til is. Ingen kunne længere låne penge, og vi fik finanskrisen.

Danmark gik ind i den i den dårligst tænkelige form. Den danske krone kom under et voldsomt pres, der truede Danmarks fastkurspolitik. Bankerne manglede store mængder af US-dollars til at betale deres gæld tilbage med, og Folketinget blev i oktober 2008 presset til at udstede en statsgaranti for alle bankers gæld. Den garanti havde en værdi på 4200 mia. kr. Og Nationalbanken kunne nu se bunden på valutakassen.

I den situation kontaktede Lars Rohde nationalbankdirektør Jens Thomsen og tilbød, at ATP med dens store pengetank kunne levere afgørende assistance. Men det havde overhovedet ikke Nationalbankens interesse. Heller ikke selvom Rohde forsøgte sig en gang til.

ET TILFÆLDIGT MØDE

Helt tilfældigt i de dage støder ATP's fondsdirektør Bjarne Graven Larsen ind i finansminister Lars Løkke Rasmussen (V) på gaden og falder i snak. Graven skitserer, hvordan ATP kunne hjælpe landet. For eksempel ved, at ATP sælger sin enorme beholdning af tyske statsobligationer i euro, og derpå veksler euro til danske kroner i Nationalbanken. Derved får Nationalbanken pludselig fyldt sin slunkne valutakasse op igen og redder derved fastkurspolitikken, som går ud på, at en euro altid skal være ca. 7,46 danske kroner værd. Til gengæld skal ATP kunne bruge de mange danske kroner på at købe noget andet, f.eks. 30-årige danske statsobligationer, der kan sikre, at danskerne til den tid får deres ATP-pensioner udbetalt.

Lars Løkke og Graven udveksler hinandens telefonnumre, og et møde kommer i stand i Finansministeriet med fire personer; Lars Løkke Rasmussen, departementschef Christian Kettel Thomsen, Lars Rohde og ATP's fondsdirektør Bjarne Graven Larsen.

Det fører til, at Finansministeriet anmoder Nationalbanken om at kontakte ATP, og en aftale kommer i stand mellem de tre parter. ATP skal sælge sine tyske statsobligationer for 100 mia. kr. og veksle dem i Nationalbanken til danske kroner. Til gengæld skal staten via Nationalbanken udstede nye 30-årige statsobligationer for 60 mia. kr., som ATP skal købe.

Men da salget af de 30-årige papirer starter 8. november 2008 og i de følgende dage derefter, viser det sig, at ATP kun kunne købe for 24 mia. kr. Resten er af Nationalbanken blevet solgt til alle andre end ATP, bl.a. til udenlandske investorer.

Det resulterede helt naturligt i flere alvorlige sammenstød og meningsudvekslinger mellem Jens Thomsen og Lars Rohde: "Jeg var skuffet og spurgte, om Nationalbanken ikke havde tænkt sig at levere på de aftaler, de indgik. Der lå en aftale om, på hvilket spænd mellem tyske og danske obligationer, den skulle laves. Og jeg blev ret vedholdende og ret præcis", siger Rohde i bogen.

Heldigvis var Lars Løkke Rasmussen sig bevidst, hvilken aftale han på statens vegne havde indgået, og beordrede derpå Nationalbanken til at udstede yderligere for 20 mia. kr. i det nye papir, så det samlede salg kom op på ca. 80 mia. kr.

Det var heller ikke nok, og Løkke måtte for tredje gang beordre Nationalbanken til at udstede 30-årige statsobligationer for yderligere 10 mia. kr.

Da der var solgt for 87,6 mia. kr., havde ATP sikret sig statsobligationer for 50 mia. kr. og erklærede sig nu tilfreds – selvom det var 10 mia. kr. mindre end det aftalte, og nu stoppede statens udstedelser i det nye papir i 2008. Over de kommende 30 år frem til november 2039 løber statens og skatteydernes samlede renteudgift for de solgte 30-årige statsobligationer op i 120 mia. kr.

Lars Rohde beklager i bogen, at der ikke eksisterer mange papirer om aftalen, men undskylder sig med, at de tre parter havde meget travlt i de dage med at redde kongeriget. Og tilføjer: "Så havde vi Danske Bank løbende rundt, fordi de var virkeligt pressede. Der var så meget."

Tænke sig, at ATP-bidraget i 1978 på 8,25 kr. i uge 38 fra kassedame Tove Hansen i Nakskov sammen med bidragene fra mange andre arbejdende danskere i 2008 er med til at redde direktør Peter Straarups fine marmorbesmykkede Danske Bank fra en skændig konkurs.

Man kan godt stille det spørgsmål: Hvad ville VK-regeringen have gjort, hvis den ikke i 2008 havde ATP at søge hjælp hos? Og hvad vil en fremtidig regering gøre, næste gang der kommer en økonomisk krise, hvis ATP ikke er der til den tid?

ATP ydede under finanskrisen et afgørende bidrag til at redde Danmark fra en forfærdelig skæbne. Når man om 100 år ser tilbage, vil man med Winston Churchills ord kunne sige: "This was their finest hour".

ATP gjorde mange ting. 1) Den fyldte Nationalbankens valutakasse op med 110 mia. kr. i euro, der let kunne veksles til US-dollars. 2) Den satte i 2008 ca. 50 mia. kr. ind i danske pengeinstitutter, især Danske Bank, til afstivning af dem efter at udenlandske banker under finanskrisen havde trukket 302 mia. kr. ud. 3) Den købte korte F1 realkreditobligationer for 100 mia. kr. ved konverteringerne i november og december 2008, som sikrede, at boligrenten ikke steg voldsomt, som igen førte til mange tvangsauktioner for danske boligejere. 4) Den gik i 2010 på VK-regeringens grædende bøn og opfordring ind i den nødstedte FIH Erhvervsbank, som regeringen i 2009 havde givet en statsgaranti på 50 mia. kr. til, og får den derpå afviklet uden tab for staten.

ATP forhindrede, at Fogh-regeringernes misregiment af dansk økonomi op gennem nullerne i vanære blev offentligt udstillet. Ironisk er det, at VK-regeringerne så skævt til ATP's virksomhed og var lydør over for finanssektorens pression om at få ATP og LD nedlagt (Lønmodtagernes Dyrtidsfond), hvilket ville overføre ATP's og LD's aktiviteter til øget indtjening i den private finanssektor, der så blev fri for to dygtige og ubehagelige konkurrenter.

DE VIL TAGE LIVET AF ATP

Svend Aagaard Nielsen skriver i sin bog, at det kom bag på ATP, at fagbevægelsen (CI-Industri) og Dansk Industri i år 2000 i deres overenskomst aftalte, at de to parter i fællesskab skulle finde en model for, hvordan ATP-ordningen kunne lukkes og integreres i deres arbejdsmarkedspensioner, da de ikke så noget behov længere for ATP, nu hvor fagbevægelsens medlemmer selv sparede op til deres pension.

ATP blev klar over, hvis den ikke vidste det før, at den ingen venner havde i old boys-netværk. Det fik ATP til at gå i gang med at udtænke årlige særdeles velbesøgte medlemsmøder over hele landet for at fortælle om fondens virksomhed og resultater. ATP gik nu for alvor offentligt ud og fortalte om de kampe, som den kæmpede på aktieselskabernes årlige generalforsamlinger.

Ved starten af 2023 var der ifølge Danmarks Statistik i Danmark 420.000 pensionister, der kun har folkepensionen og ATP at leve af. Var ATP der ikke, så skulle pensionisterne klare sig alene med deres folkepension, eller også skulle regeringen sætte skatterne op for at erstatte den manglende ATP-indkomst.

Derfor kan ATP's ansatte sammen med de tre topfolk dengang, Lars Rohde, Bjarne Graven Larsen og Henrik Gade Jepsen, søge velsignelse i Jeppe Aakjærs digt, som han skrev til starten af en socialt samvittighedsfuld avis i Silkeborg i 1907:

"Du være den fattiges værner,

Du være den riges ris!

Da får du ej ordner og stjerner,

Men bævende læbers pris."

I Svend Aagaard Nielsens interviewbog fortæller Lars Rohde mange andre spændende ting, bl.a. om sit ingeniør-gen, udviklingen af nye finansielle produkter, hvoraf kæmpesuccesen i 1996 med flexlånet i hans

tid som fondsdirektør i Realkredit Danmark er det mest kendte. Og som nationalbankdirektør om hændelser under kronekrisen i 2015, og meget andet, men dem må læseren selv fordybe sig i. Den være hermed anbefalet.